

Møteinnkalling

Utvalg: Verneområdestyret ORF
Møtested: Scandic Bystranda, Kristiansand
Dato: 30.08.2021
Tidspunkt: 10:00 – 13:00

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf. 41 61 53 69. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
ST 40/21	Godkjenning av innkalling. Protokoll fra forrige møte er allerede godkjent.		
ST 41/21	Valg av ett medlem som skal underskrive protokollen sammen med styreleder		
ST 42/21	Orienteringssaker		
RS 6/21	Referat saker		
ST 43/21	Styresaker		
ST 44/21	Saksframlegg - behandling av 3 søknader om dispensasjon til havbruksanlegg - Mowi - Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde		2021/4990
ST 45/21	Eventuelt		

ST 41/21 Godkjenning av innkalling. Protokoll fra forrige møte er allerede godkjent.

ST 42/21 Valg av ett medlem som skal underskrive protokollen sammen med styreleder

ST 43/21 Orienteringssaker

RS 6/21 Referat saker

ST 44/21 Styresaker

**Verneområdestyret for
Oksøy-Ryvingen og
Flekkefjord
landskapsvernområder**

Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2021/4990-0

Saksbehandler: Per Ketil Omholt

Dato: 23.08.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret ORF	45/21	30.08.2021

Saksframlegg - behandling av 3 søknader om dispensasjon til havbruksanlegg - Mowi - Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde

Vedlegg:

1. Søknad om tillatelse til etablering av akvakulturanlegg i landskapsvernområdet – Herøya V i Kristiansand kommune
2. Søknad om tillatelse til etablering av akvakulturanlegg i landskapsvernområdet – Kniven i Kristiansand kommune
3. Søknad om tillatelse til etablering av akvakulturanlegg i landskapsvernområdet – Gjeve i Kristiansand kommune
4. Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde – Forvaltningsplan oktober 2010

Forvalters innstilling

Verneområdestyret avslår med hjemmel i verneforskriften for Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde § 3 punkt 1.3 h, søknad om etablering av lukket akvakulturanlegg ved Herøya V i Kristiansand kommune.

Verneområdestyret avslår med hjemmel i verneforskriften for Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde § 3 punkt 1.3 h, søknad om etablering av akvakulturanlegg ved Kniven i Kristiansand kommune.

Verneområdestyret avslår med hjemmel i verneforskriften for Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde § 3 punkt 1.3 h, søknad om etablering av akvakulturanlegg ved Gjeve i Kristiansand kommune.

Saksopplysninger

Mowi ASA har 3 søknader om dispensasjon fra verneforskriften for Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde knyttet til etablering av 3 ulike anlegg for fiskeoppdrett i Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde. Alle anleggene ligger i Kristiansand kommune.

Herøya Vest

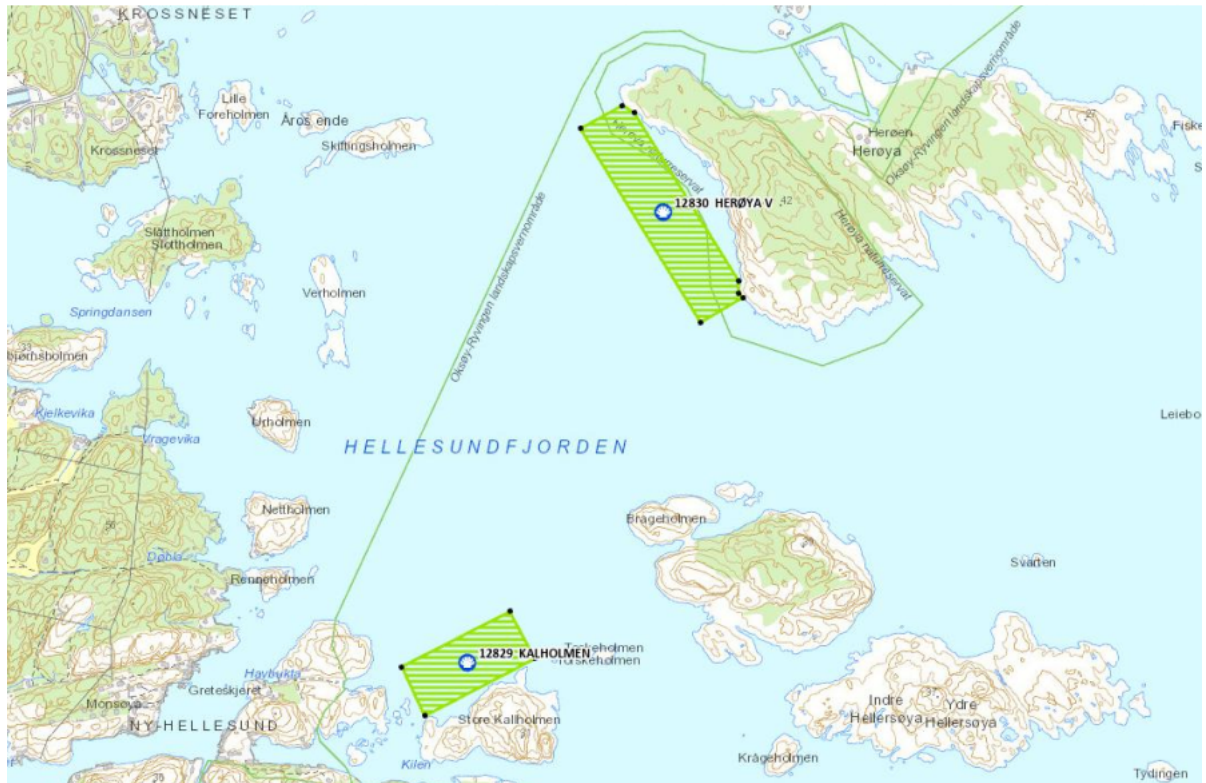
Mowi søker om å få endret konsesjonen på lokalitet ved Herøya Vest i Kristiansand kommune. I dag er det en gjeldende konsesjon på denne lokalitetet (12830 Herøya V) for produksjon av skjell. Mowi ASA søker i samråd med dagens eier, Sjøfrakt Sør AS, om å få omgjort denne konsesjonen slik at man kan produsere laks her.

Mowi søker om å få godkjent en ny lokalitet her med maksimal total biomasse (MTB) på 3120 tonn.

Figur 1: Dagens anlegg ved Herøya Vest. Foto fra søknad til Mowi ASA

Herøya V ligger mer enn 5 km fra alle andre lakseproduserende matfisklokaliteter i området. Den omsøkte lokaliteten Kniven vil ligge omtrent 5 km fra Herøya Vest og omsøkte lokalitet Gjeve vil ligge ca 7 km i luftlinje fra Herøya V. Skjellocalitet Kalholmen vil ligge ca 1,2 km fra lokaliteten. To andre skjellocaliteter øst for lokaliteten vil i luftlinje ligge hhv 8 km, Hattesteinen II, og 11 km, Oksøy, fra Herøya Vest. Lokaliteten vil ligge i et gytefelt for torsk, Kusseviga-Hellesundfjorden. Det omsøkte anlegget vil bli liggende innenfor areal avsatt til akvakultur i Søgne kommune sin gamle arealplan.

Figur 2: Område avsatt til akvakultur til lokalitet 12830 Herøya V.

Anlegget vil bestå av 4 ringer / tanker og en forflåte. Hver tank vil ha en diameter på 40 m, og det vil være 30 m mellom hver tank. Hver tank vil stikke 1 m over vannflaten, og vil kunne tilpasses i naturtro farger. Over hver tank vil det være fuglenett for å beskytte fisken fra rovfugl. I tillegg vil det være en forflåte på 36m x 14m. Forflåten vil ligge ca 50 m fra nærmeste tank.

Totalt vil anlegget båndlegge et areal på om lag 12.560 m². Det vil være mulig å seile 20 m fra dette arealet og det vil være tillatt å fiske 100 m fra dette området.

Figur 3: Illustrasjon av planlagt anlegg ved lokalitet Herøya V. Forflåten er ikke med på bildet..

På illustrasjonene vedlagt søknaden ser det ut som om deler av området / oppdrettsanlegget vil ligge i ferdselsforbudssonen knyttet til sjøfuglreservatet på Herøya Vest. Etter å ha tatt kontakt med søker opplyser de at de ikke kjente til sjøfuglreservatet i området, men at det vil være uproblematisk for de

å flytte anlegget slik at det ikke kommer i konflikt med ferdselsforbudet knyttet til sjøfuglreservatet fra 15. april til 15. juli.

I søknaden skriver Mowi at de ser for seg at man i dette anlegget skal drive produksjon av postsmolt opp til 1 kg i lukkede anlegg i sjøen over en periode på om lag 9 mnd. Etter dette vil anlegget brakklegges i to måneder, juli og august, før ny runde med produksjon av postsmolt starter opp igjen i september.

MOWI oppsummerer søknaden sin slik:

«Det søkes om omgjøring av lokalitet Herøya V, 12830, i Kristiansand kommune fra skjell til laks. Lakseproduksjonen vil foregå i lukkede enheter hvor rensing av avløpsvann og inntak av dypvann vil være sentralt. Tiltaket skal ha en grønn energi profil og tilpasset i naturlige farger slik at det glir inn i det eksisterende landskapets natur. Det vil bli utarbeidet en konsekvensutredning i søknadsprosessen slik at potensielle negative påvirkninger på miljø, naturressurser eller samfunn kan bli kartlagt og være en del av et vurderingsgrunnlag for en etablering. Da lokaliteten ligger i et landskapsvernområde, vil det blir søkt om dispensasjon innenfor verneplanen sine rammer.»

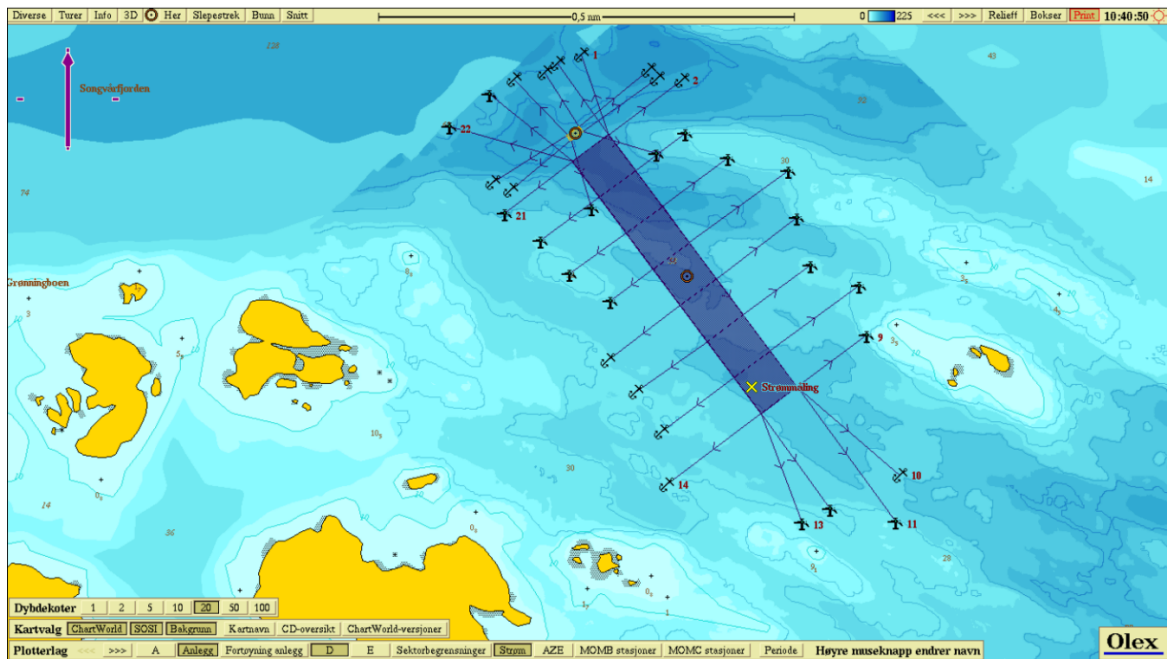
De to andre anleggene det søkes om er Kniven og Gjeve. I disse anleggene ser Mowi for seg å videreføre produksjon av laks fra Herøya V i 10 mnd. Etter dette vil laksen være klar for slaktning og salg. Begge de siste anleggene legger opp til en mer tradisjonell produksjon i åpne merder og både Kniven og Gjeve er betydelig mer eksponert en lokaliteten på Herøya V.

Kniven

Kniven ligger mer enn 5 km fra alle andre lakseproduserende matfisklokaliteter i området. De omsøkte lokalitetene Gjeve og Herøya V vil ligge hhv 2,8 km og 4,8 km fra Kniven i luftlinje. Det planlagte anleggsområdet vil være plassert omtrent 6,3 km fra nasjonal laksefjord (Lindenes-Mannefjorden). Gjeve er omsøkt med etablering av laks i åpne merder i sjø og vil ligge i samme brakkleggingsområde som Kniven, og de to anleggene vil måtte ha felles koordinert brakklegging årlig.

Mowi søker om å få produsere 3120 tonn MTB ved dette anlegget. Anlegget vil bli liggende innenfor areal avsatt til flerbruk med akvakultur i Søgne kommune sin arealplan. Anlegget vil bli fortøyd i en rammefortøyning som ligger ca. 7 meter under overflaten. Fra rammen går det fortøyninger ned mot bunnen enten i bolt eller anker. Det vil være mulig å seile 20 meter fra og fiske 100 meter fra lokaliteten.

Den omsøkte lokaliteten ligger vest for Kniven ved øya Songvaar. Songvaar er en del av Songvaar, Hellersøya og Kubbøya naturreservat. Dette reservatet er et sjøfuglreservat med lignende bestemmelser som Herøya Vest. Blant annet er det ferdselsforbud fra 15. april til 15. juli. Grensen for reservatet går 50 m ut i sjøen. Nærmeste merde vil ligge ca 600 m fra sjøfuglreservatets grense på land.

Figur 4: Planlagt anleggsplassering av nytt anlegg på Kniven. Songvaar er øya nederst i kartutsnittet.

Figur 5: Simulert fremstilling av et anlegg på den omsøkte lokaliteten Kniven. Songvaar i bakgrunnen til venstre på bildet.

I forhold til trafikk til og fra området i nærheten av lokaliteten, som smoltkjøring, slaktetransport og fôrtransport, vil godkjent transportrute bli brukt. Minste avstand til biled er ca. 300 meter, som er under anbefalingen til mattilsynet. Den lave andelen oppdrettsaktivitet er likevel en risikoreduserende faktor som bør hensyntas når avstandsvurderingen skal tas. Mowi mener at en etablering 300 m fra biled i Søgne er forsvarlig.

De nærmeste lakseførende vassdragene er Lundeelva (7,3 km) og Songdalselva (6 km). I Det planlagte anleggsområdet vil være plassert omtrent 7 km fra nasjonal laksefjord (Lindenes-Mannefjorden).

Mowi ASA oppsummerer søknaden knyttet til lokasjon Kniven slik:

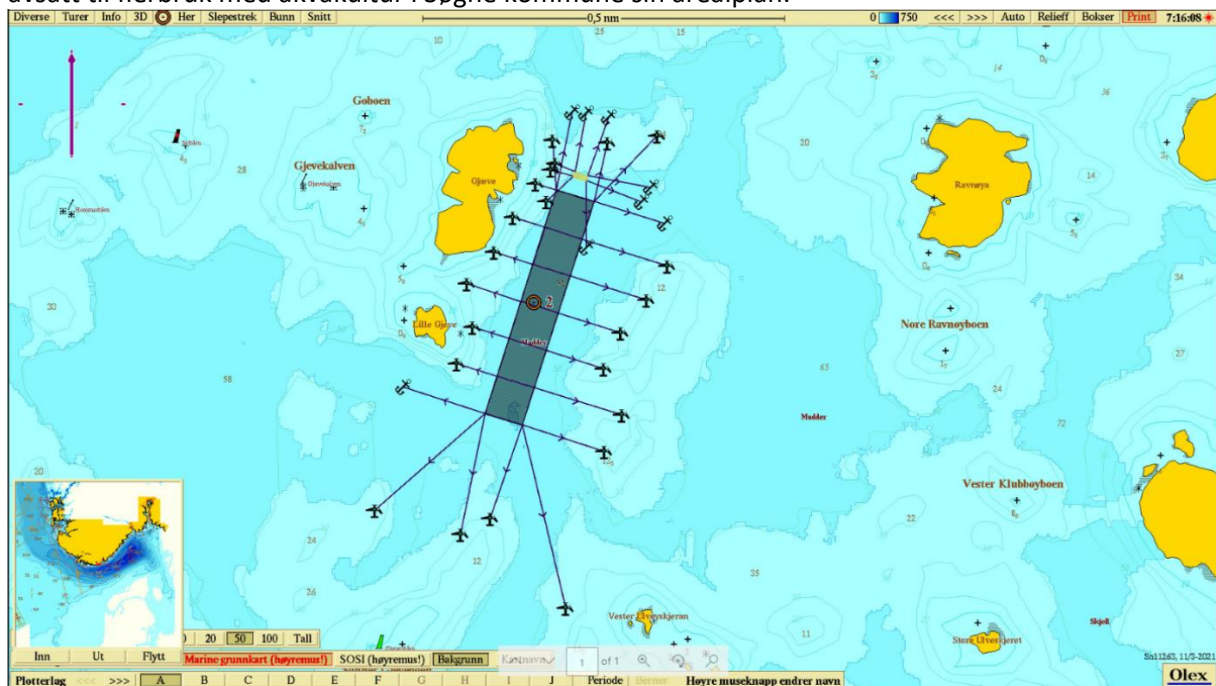
«Det søkes om etablering av en helt ny oppdrettslokalitet for laks i tradisjonelle merder ved Kniven i Kristiansand kommune. Tiltaket skal ha en grønn energi profil og tilpasset i naturlige farger slik at det glir inn i det eksisterende landskapets natur. Det vil bli utarbeidet en konsekvensutredning i søknadsprosessen slik at potensielle negative påvirkninger på miljø, naturressurser eller samfunn kan bli kartlagt og være en del av et vurderingsgrunnlag for en etablering. Da lokaliteten ligger i et landskapsvernområde, vil det blir søkt om dispensasjon innenfor verneplanen sine rammer.»

Gjeve

Gjeve ligger mer enn 5 km fra alle andre lakseproduserende matfisklokaliteter i området med konsesjon. Samtidig vil det ligge ca 2,5 km fra tilsvarende omsøkt lokalitet ved Kniven.

Mellom 6-7 km fra lokaliteten ligger skjell lokalitetene Kalholmen og Herøya V. Lokaliteten vil ligge ca 800 meter fra rekefeltet i Sognvårfjorden og alle fortøyningsliner vil ligge ca 500 meter fra reketrålfeltet. Det planlagte anleggsområdet vil være plassert omtrent 4,1 km fra nasjonal laksefjord (Lindenes-Mannefjorden).

Mowi søker om ny lokalitet med 3120 tonn MTB ved Gjeve. Anlegget vil bli liggende innenfor areal avsatt til flerbruk med akvakultur i Søgne kommune sin arealplan.

Figur 6: Planlagt plassering av nytt anlegg ved Gjeve.

Anlegget vil bli fortøyd på samme måte som ved Kniven og ferdselsregler og fiskeregler vil være de samme som på lokalitet Kniven (20 m og 100 m).

Figur 7: Simulert fremstilling av anlegget som omsøkt ved Gjeve. Øya Gjeve ligger rett bak anlegget til høyre på bildet. Lenger bak ligger fra venstre Ydre Uvår, Uvår og Drengsholman.

Mowi oppsummerer sin søknad knyttet til Gjeve slik:

«Det søkes om etablering av en helt ny oppdrettslokalitet for laks i tradisjonelle merder ved Gjeve i Kristiansand kommune. Tiltaket skal ha en grønn energi profil og tilpasset i naturlige farger slik at det glir inn i det eksisterende landskapets natur. Det vil bli utarbeidet en konsekvensutredning i søknadsprosessen slik at potensielle negative påvirkninger på miljø, naturressurser eller samfunn kan bli kartlagt og være en del av et vurderingsgrunnlag for en etablering. Da lokaliteten ligger i et landskapsvernområde, vil det blir søkt om dispensasjon innenfor verneplanen sine rammer.»

Juridisk grunnlag

Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde ble vernet 4. mai 2005 og forvaltningen av verneområdet er regulert i FOR-2005-04-388 Forskrift om Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde, Kristiansand, Søgne og Mandal kommuner, Vest-Agder.

Forvaltningen av verneområdet er lagt til Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområde. Styret sin oppgave er å «forvalte verneområdene i samsvar med internasjonale forpliktelser, naturmangfoldloven og verneforskriftene for det enkelte verneområde.

Alle representantene i styret har et felles ansvar for en helhetlig forvaltning av verneområdene hvor ivaretagelse av verneverdiene og verneformålet er hovedoppgaven.» (jf. Vedtekter for verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord gjeldende frå 19. august 2015.)

Formålet med Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde er «å ta vare på et sammenhengende og egenartet skjærgårdslandskap lite preget av tekniske inngrep, og som er representativt for sørlandskysten. Dette skjærgårdslandskapet karakteriseres av en sjøoverflate som brytes opp av mange lave, avslepne øyer, holmer og skjær, med tilhørende naturtyper, flora, fauna, kulturminner og kulturlandskap, herunder kystlynghei og de karakteristiske uthavnene.

Allmennheten skal ha mulighet til naturopplevelser gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.»

Etter § 3 punkt 1.1 i verneforskriften er området «vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter. Med de unntak som følger av punkt 1.2 og 1.3 i forskriften er det forbud mot inngrep som: Oppføring og ombygging av bygninger, brygger og andre anlegg, vegbygging, bergverksdrift, graving, påfylling av masse, sprenging, bryting av stein, mineraler eller fossiler, fjerning av større steiner og blokker, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, planting, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, oppsetting av skilt, opparbeiding og merking av stier, løyper o.l. Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Opplistingen er ikke uttømmende.

Forvaltningsmyndigheten avgjør i tvilstilfeller om et tiltak må anses å ville endre landskapets art eller karakter vesentlig.»

Etter forskriftens § 3, punkt 1.2 bokstav f er vernebestemmelsene ikke til hinder for «drift av havbruksanlegg på lokaliteter som på vernetidspunktet hadde konsesjon.»

Forvaltningsmyndigheten kan etter § 3 punkt 1.3 bokstav h, gi tillatelse til «Eablering av havbruksanlegg uten fast bygningsmasse på land og særlig synlig anlegg på havoverflaten».

For alle saker som berører naturmangfold følger det av naturmangfoldloven § 7 at prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet.

I Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde er det havoverflaten som er vernet. Det som måtte skje under havoverflaten, som ikke vil ha betydning for «landskapets art», er ikke regulert av verneforskriften.

Bestemmelsen i § 3, punkt 1.3 bokstav h er likelydende som tilsvarende bestemmelse i forskrift for Flekkefjord landskapsvernområde. Dette er gjort for å ha lik bestemmelse i Flekkefjord og Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde. I tillegg er bestemmelsen i samsvar med retningslinjene som var gitt i St.meld. nr, 43 (1998-99) Vern og bruk i kystsona.

I gjeldende forvaltningsplan for Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde, utarbeidet og vedtatt av Fylkesmannen i Vest-Agder i oktober 2010, er følgende retningslinjer for tiltak og drift knyttet til havbruk utarbeidet:

«Ved søknad om nye havbruksanlegg må forvaltningsmyndigheten vurdere dette i forhold til verneformålet. I verneformålet er det hensynet til skjærgårdslandskapet og hensynet til friluftslivet som må tillegges stor vekt. I tillegg vil det være naturlig å plassere anlegget i områder som allerede er påvirket av inngrep som hytter og lignende.

Skjærgårdslandskapet, slik det defineres i verneformålet, karakteriseres av en sjøoverflate som brytes opp av mange lave, avslepne øyer, holmer og skjær, med tilhørende naturtyper, flora, fauna, kulturminner og kulturlandskap, herunder kystlynghei og de karakteristiske uthavnene. Det framgår klart at sjøoverflaten har en sentral plass i dette landskapsbildet. For at havbruksanlegg skal kunne godkjennes, må derfor installasjoner på sjøoverflaten være så små og lite synlige som mulig.

Allmennhetens mulighet til utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv er en sentral del av formålet med vernet. Forvaltningsmyndigheten må derfor vurdere nøye i hvilken grad et havbruksanlegg vil redusere friluftinteressene eller ikke. I de delene av landskapsvernområdet som er viktigst for friluftslivet, og der et havbruksanlegg i stor grad vil redusere friluftinteressene, vil forvaltningsmyndigheten ikke gi tillatelse til havbruksanlegg. I andre deler av området, der

friluftinteressene er mindre, og der de negative virkningene på friluftslivet og skjærgårdslandskapet er små, kan det gis tillatelse.» (vår understrekning)

Disse retningslinjene må tillegges vekt ved behandling av søknader om dispensasjon for etablering av havbruksanlegg.

Vurdering

I forbindelse med at Mowi ASA varslet at de ønsket å søke dispensasjon for akvakultur i Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde deltok de på et møte med verneområdestyret 29.10.2020 der de orienterte om søknadene.

I forhold til søknad om endring av konsesjon på Herøya Vest fra blåskjeloppdrett til et lukket postsmolt anlegg er det et spørsmål om den omsøkte endringen får konsekvenser for vurderingen av dette anlegget.

Dagens anlegg på Herøya Vest er meget lite synlig på vannoverflaten. Det nye anlegget er mye større og vil på en helt annen måte være synlig på havoverflaten. Da det nye anlegget vil påvirke landskapet mye mer en anlegget som ligger der i dag, mener forvaltningssekretariatet at denne endringssøknaden må behandles som en nyetablering av et oppdrettsanlegg. Det er ikke bare en videreføring av dagens konsesjon, men en vesentlig endring av konsesjonen som vil kunne påvirke verneformålet negativt. I forbindelse med denne vurderingen har sekretariatet vært i kontakt med Miljødirektoratet. De støtter denne vurderingen / tolkingen av verneforskriften. Med utgangspunkt i dette mener vi at det er riktig å behandle endringssøknaden på Herøya Vest på samme måte som vi ville behandlet en søknad om en ny etablering i verneområdet. Med utgangspunkt i dette behandles alle 3 søknadene etter forskriftens § 3, 1.3 h.

Forskriftens § 3, 1.3 punkt h lyder som følger: Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til «*Etablering av havbruksanlegg uten fast bygningsmasse på land og særlig synlig anlegg på havoverflaten*».

For at verneområdestyret skal kunne gi tillatelse til slike nyetableringer må begge vilkårene i punkt h være oppfylt. Havbruksanlegget må ikke ha fast bygningsmasse på land. I tillegg må anlegget ikke være «særlig synlig» på havoverflaten.

Det er ikke planlagt fast bygningsmasse på land tilknyttet noen av anleggene. Spørsmålet om de omsøkte anleggene vil kunne få tillatelse er derfor knyttet til om anleggene er «særlig synlige» på havoverflaten. Hvis man vurderer at anleggene er særlig synlige på havoverflaten, er vilkårene for å gi dispensasjon etter den spesifiserte dispensasjonsbestemmelsen i forskriften ikke til stede. Da må søknadene avslås.

I Flekkefjord landskapsvernområde behandlet verneområdestyre tidligere i år en søknad om levende lagring av torsk i fire firkantede merder, ca 12 x 12 m, som sammen med gangbro og plattning i midten ville utgjøre et totalt areal på 625 m². I klagebehandlingen i denne saken legger Miljødirektoratet til grunn at ut fra beskrivelsen av anlegget og vedlagte bilder vil installasjonen «*synes godt i sjøoverflaten og i det landskapet som anlegget befinner seg i*». Miljødirektoratet konkluderer i sin klagebehandling med at det omsøkte anlegget er «særlig synlig på havoverflaten» og at man derfor ikke kan gi dispensasjon etter den spesifikke dispensasjonshjemmelen. I tillegg understreker Miljødirektoratet at å gi tillatelse til dette anlegget vil kunne ha en uheldig presedensvirkning. Til slutt skriver de at «*Slike anlegg har vanligvis et utseende og omfang som medfører at de påvirker det landskapet de befinner seg i.*»

Til sammenligning vil omsøkt anlegg ved Herøya Vest (4 merder med en diameter på 40 m og en forflåte på 504 m²), som er det minste av de 3 omsøkte anleggene, beslaglegge et areal på $4 \times 1256 \text{ m}^2 + 504 \text{ m}^2 = 5\,528 \text{ m}^2$ eller 8,8 ganger større en anlegget i Flekkefjord. På Herøya Vest er det i dag etablert et oppdrettsanlegg for skjell. Området har derfor noe tekniske inngrep, men dagens inngrep er vesentlig mindre en det omsøkte tiltaket på denne lokaliteten. Sekretariatet mener derfor at etableringen av et nytt anlegg her vil være «særlig synelig» og påvirke både det urørte preget og friluftinteressene i dette området negativt.

På de to andre lokalitetene er forvaltningsmyndigheten ikke kjent med at det er andre tekniske installasjoner. I retningslinjene til forvaltningsplanen understreker man at det vil være naturlig å plassere havbruksanlegg i områder der det allerede er tekniske installasjoner. I tillegg understrekes det *«sjøoverflaten har en sentral plass i dette landskapsbildet. For at havbruksanlegg skal kunne godkjennes, må derfor installasjoner på sjøoverflaten være så små og lite synlige som mulig.»*

Anleggene som er omsøkt på både Kniven og Gjeve legger opp til 6 store tradisjonelle merder på hvert anlegg. Disse anleggene vil beslaglegge vesentlig større arealer en anleggene på Herøya Vest. Forvaltningssekretariatet konkluderer derfor med at det urørte preget i landskapet sammen med omfanget av anleggene strider med føringene i forvaltningsplanen (installasjoner på sjøoverflaten må være så små og lite synlige som mulig). Konklusjonen blir at disse omsøkte anleggene også vil være sørlig synlige på havoverflaten, og at det derfor ikke er rom for å gi dispensasjon etter den spesifikke dispensasjonshjemmelen.

Basert på vurderingene ovenfor, og Miljødirektoratet sin klagebehandling av tidligere nevnte sak i Flekkefjord landskapsvernområde, mener forvaltningssekretariatet at de 3 omsøkte anleggene vil være «særlig synlig på havoverflaten» og at verneområdestyret derfor ikke kan gi dispensasjon som omsøkt.

ST 46/21 Eventuelt